

Werkloze Pekelders

We gaan terug naar het jaar 2021. Pekela heeft zo'n 12.000 inwoners, waarvan er meer dan 500 thuis zitten met een bijstandsuitkering. Zij hebben sollicitatieplicht, maar dat wordt amper gecontroleerd. **Meerdere inwoners zitten al meer dan tien jaar thuis, terwijl zij wel kunnen werken.**

'Wij hebben **alle Pekelders met een bijstandsuitkering in kaart gebracht** en opgezocht. Wij sturen geen brieven, niks daarvan. **Je stapt op de fiets en je gaat naar je inwoners toe.** Dat verwacht ik ook van mijn collega's, ook al zit ie hele dagen achter een computer. Maak het persoonlijk, dáár gaat het mii

En er is meer. Wethouder Van Klaveren: 'Meerdere mensen zeiden dat ze niet naar hun baan of vrijwilligerswerk toe kunnen, omdat ze geen fiets hebben. **Nou, dan geven wij hen een fiets.** Voor de goede orde: het is niet

... ..

Honderden Pekelders uit de bijstand, gemeente bespaart miljoenen

 Marco Grimmon

28 oktober, 19:00 • 5 minuten leestijd

Ambtenaar Hans de Vroome en wethouder Ellen van Klaveren
© Marco Grimmon/RTV Noord

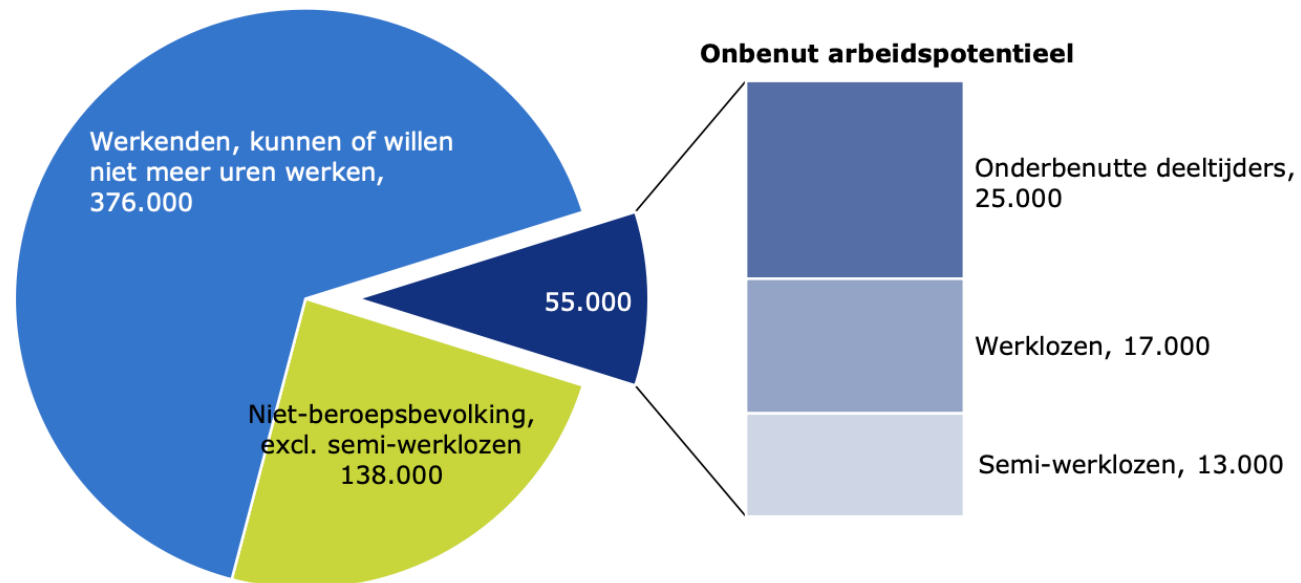
Honderden werkloze Pekelders zijn uit de bijstand en hebben een baan. Dat heeft de gemeente Pekela voor elkaar gekregen door persoonlijke huisbezoeken en in enkele gevallen door het weggeven van een gratis fiets of scooter.

De gemeente bespaarde door een nieuwe werkwijze in de afgelopen drie jaar al 2,5 miljoen euro. 'Maar het is juist winst voor de inwoners', zegt wethouder Ellen van Klaveren, 'die zie je opbloeien omdat ze er weer toe doen.'

Tweehonderd van de vijfhonderd werkloze Pekelders zijn de afgelopen jaren aan een baan geholpen. Ruim driehonderd andere werklozen zitten in een 'activeringstraject', waaruit ze uiteindelijk naar een betaalde baan moeten doorstromen.

Het onbenutte arbeidspotentieel

Afbeelding 4.2 Werkenden, onbenut arbeidspotentieel en niet-beroepsbevolking van 15 tot 75 jaar
Groningen, 2023

Bron: CBS

Boodschap

1. Het is een heterogene doelgroep. Iedere groep kent zijn eigen benaderwijzen.
2. Onderbenutting wordt overschat. Reële omvang is vele malen kleiner.
3. Beeld is vaak statisch, in de praktijk veel dynamiek
4. Fragmentatie aan projecten en gericht op doelgroep
5. De voor WIZ-relevante doelgroep is of door WIZ geregistreerd (en dus ook vindbaar) of bij een zusterorganisaties (WMO, WLZ, WIJ / UWV)

1. Uitkeringsgerechtigden

- Participatiewet
- WW
- WIA, WAJONG

2. Deeltijders

- Niet schoolgaande deeltijders
- Schoolgaande deeltijders

3. Statushouders / Vluchtelingen

4. Gevangenen

5. Gepensioneerden

6. Restgroep (NUG-werkzoekenden uitgezonderd 1-5)

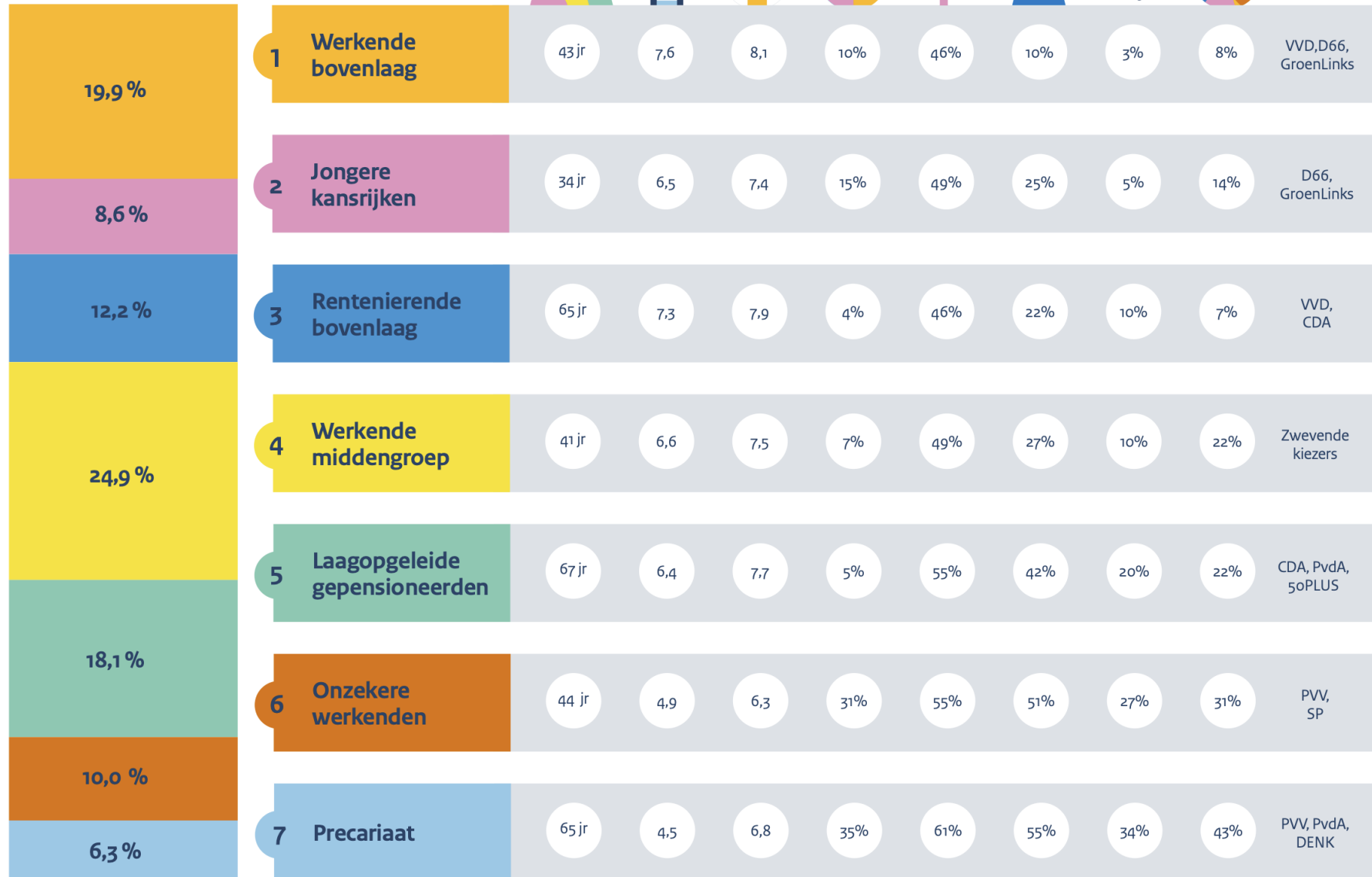
7. Kwalitatieve mismatches

8. Organisatorische mismatches

Aandeel in volwassen bevolking van zeven sociale klassen*

Profiel

*Het totaal van de zeven klassen omvat 13,6 miljoen personen van 18 jaar en ouder

Legenda profiel in gemiddelden en percentages

SCP (2024) Eigentijdse ongelijkheid.

Het onbenutte arbeidspotentieel bestaat niet

- Verschillen in bagage (kennis, intelligentie, gezondheid, arbeidsvermogen, netwerken)
- Verschillen in nastreven doelen (werk, bestaanszekerheid, geluk)
- Verschillen in reactie (actie, verzet, berusting, terugtrekken)
- Verschillen in gebruik kanalen voor onderhoud (legaal / illegaal, formeel / informeel)

Conformisten

Ritualisten

Calculerenden

Retraitisten

Ondernemenden

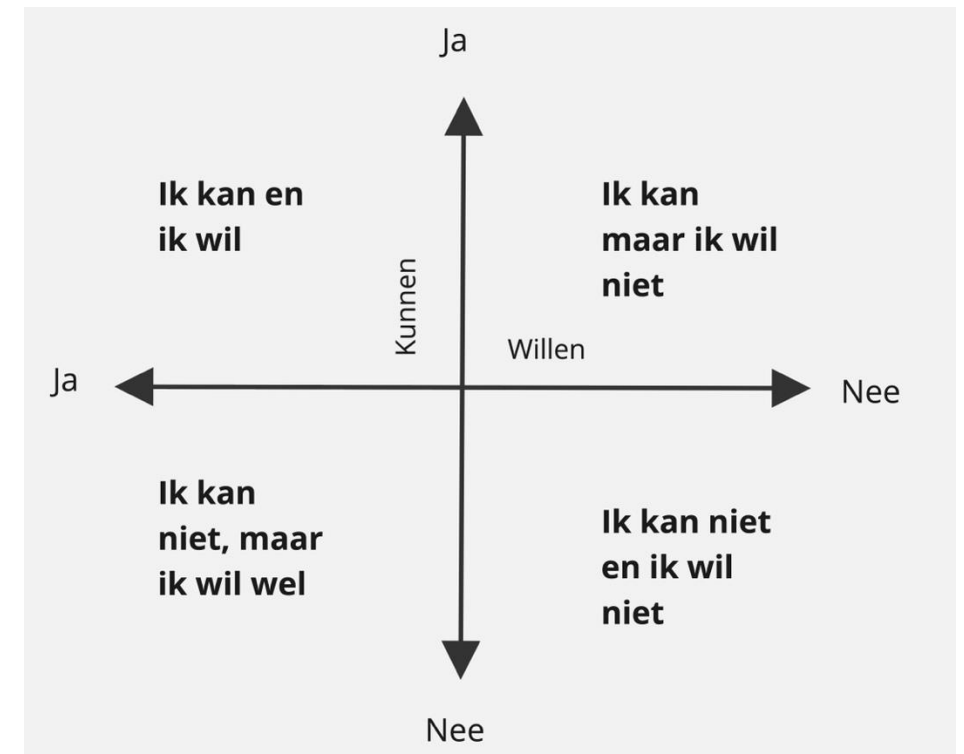
Autonomen

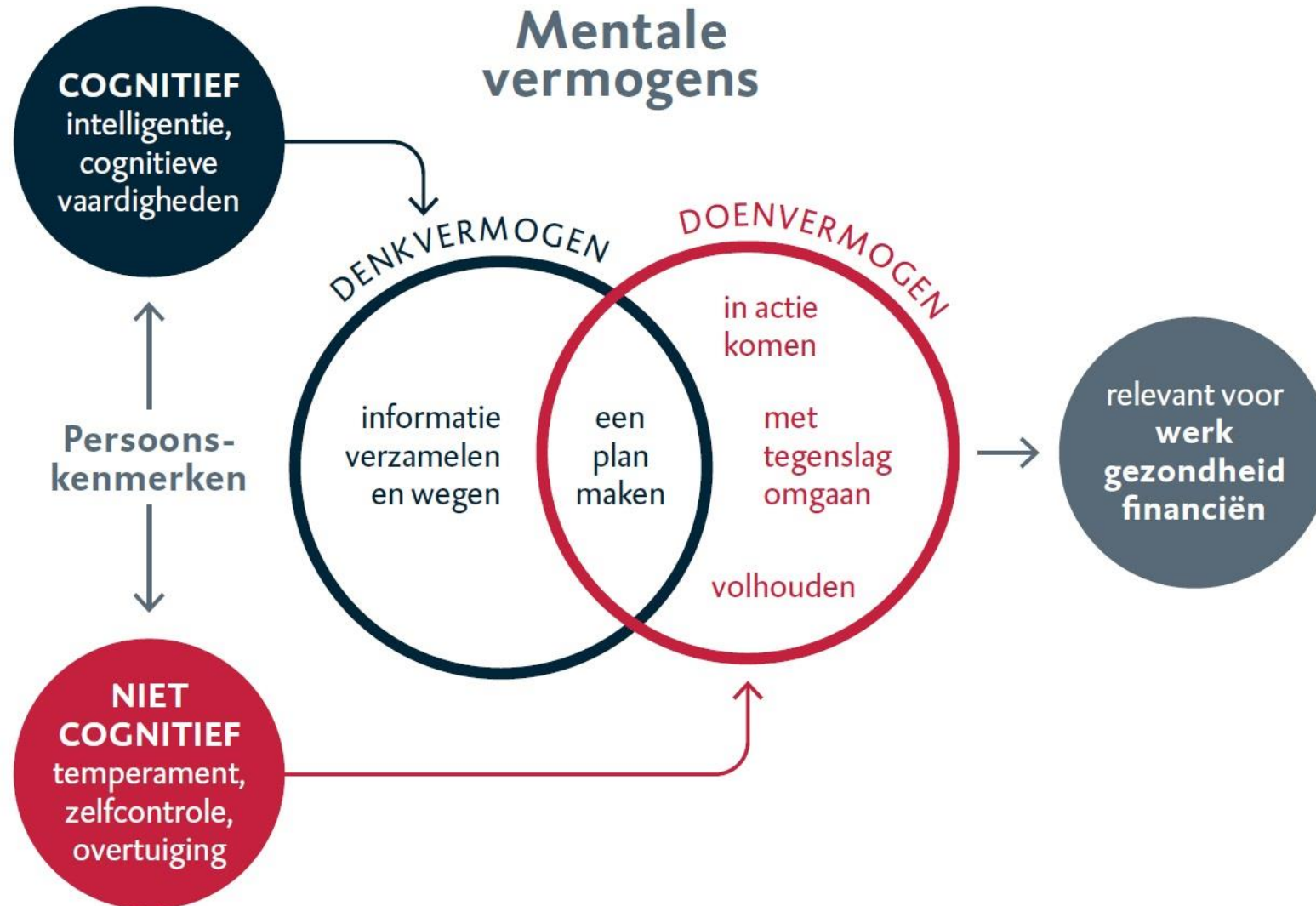

Simpele gedachte: iedereen aan het werk

Maar wie kan en wil?

1. Er is wel **aanbod** beschikbaar maar ze willen niet
2. Er is wel **aanbod** beschikbaar maar werkgevers willen ze niet
3. Is er wat anders aan de hand?

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017) [Weten is nog geen doen.](#)

Two perspectives

1. Economisch perspectief

Alleen productieve arbeid wordt geteld

‘de inzet van menselijke capaciteit voor het produceren van goederen en diensten, zoals gedefinieerd in de Nationale rekeningen van het CBS.’ Eenvoudig gezegd: betaalde arbeid of arbeid die leidt tot inkomensvorming

Hoe meer werkgelegenheid, hoe beter het is

2. Brede welvaartsperspectief

Ook niet productieve arbeid (‘mantelzorg’, ‘vrijwilligerswerk’) heeft waarde

Trade-offs tussen productieve en niet-productieve arbeid

Balans

Onder arbeid wordt verstaan:

‘de inzet van menselijke capaciteit voor het produceren van goederen en diensten, zoals gedefinieerd in de Nationale rekeningen van het CBS.’ Eenvoudig gezegd: betaalde arbeid of arbeid die leidt tot inkomensvorming

Meetmethoden

1. Enquête Beroepsbevolking

- Enquête, roterend panel onderzoek. 160 duizend huish. benaderd. Respons rond 40 duizend.
- Na weging representatief voor Nld. Regionaal tot provincieniveau.
- Wie wil, wie kan, wie zoekt....

2. Administratieve tellingen

- **Geregistreerde werkzoekenden:** alle personen van 15-75 jaar die als werkzoekend bij UWV staan geregistreerd met een uitkering (WW, bijstand, Wajong, WGA of WAO) of die dienstverlening van UWV of gemeenten ontvangen, en personen met een actief CV.
- Dekking in principe op buurtniveau, mits privacy waarborg
- **Andere administratieve tellingen** met koppeling op individueel niveau op basis van CBS microdata, bijvoorbeeld onderwijs, zorg, huisvesting.

Definitie Onbenut arbeidspotentieel

vlg. CBS – het economisch perspectief

1. Personen zonder betaald werk

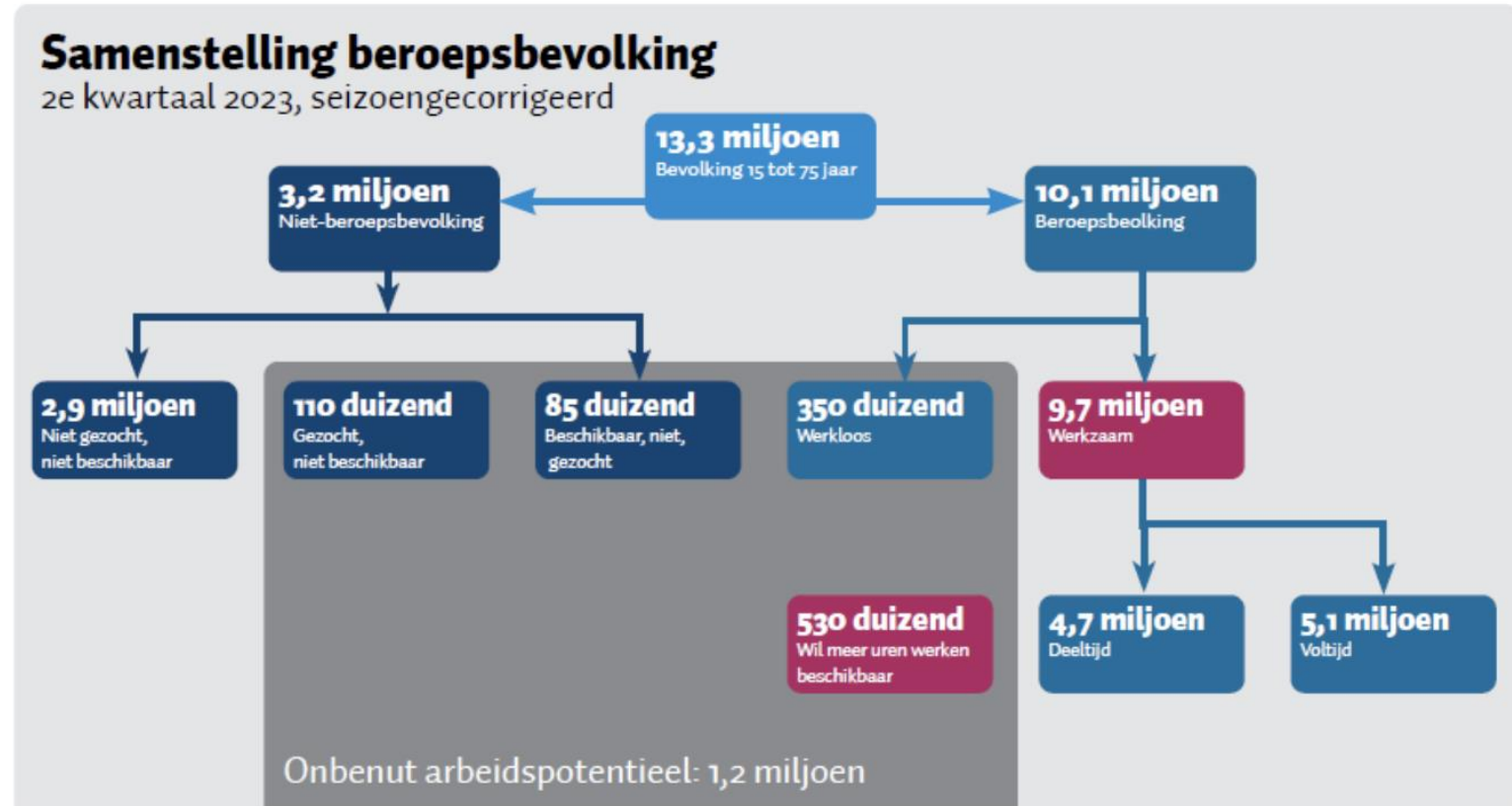
- **werklozen:** personen die recent naar werk hebben gezocht én hiervoor op korte termijn beschikbaar zijn;
- **semiwerklozen:** personen die recent naar werk hebben gezocht maar hiervoor niet op korte termijn beschikbaar zijn, of andersom: personen die op korte termijn beschikbaar zijn voor werk maar hiernaar niet recent hebben gezocht.

2. Personen met betaald werk

- **onderbenutte deeltijdwerkers:** personen die in deeltijd werken en meer willen gaan werken en hiervoor op korte termijn beschikbaar zijn.

De boekhouding van de arbeidsmarkt

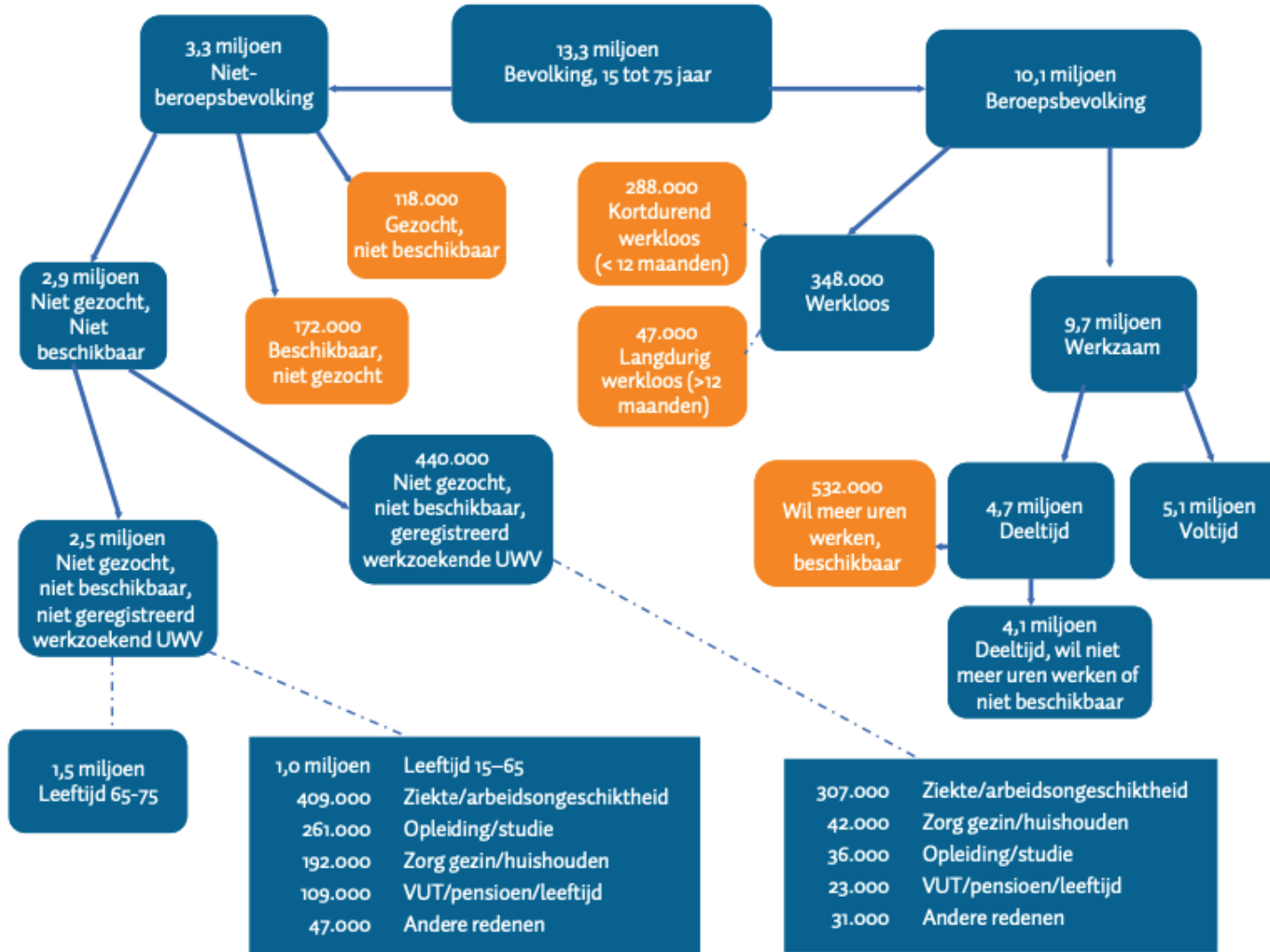
1. Telling via Enquête Beroepsbevolking
2. Roterend panelonderzoek
3. In 2021 zijn 161 dzd benaderd
4. Respons is rond de 40 dzd

Bron: Dashboard beroepsbevolking van het CBS | ESB

Totaaloverzicht en uitsplitsing Nederlandse bevolking

FIGUUR 1

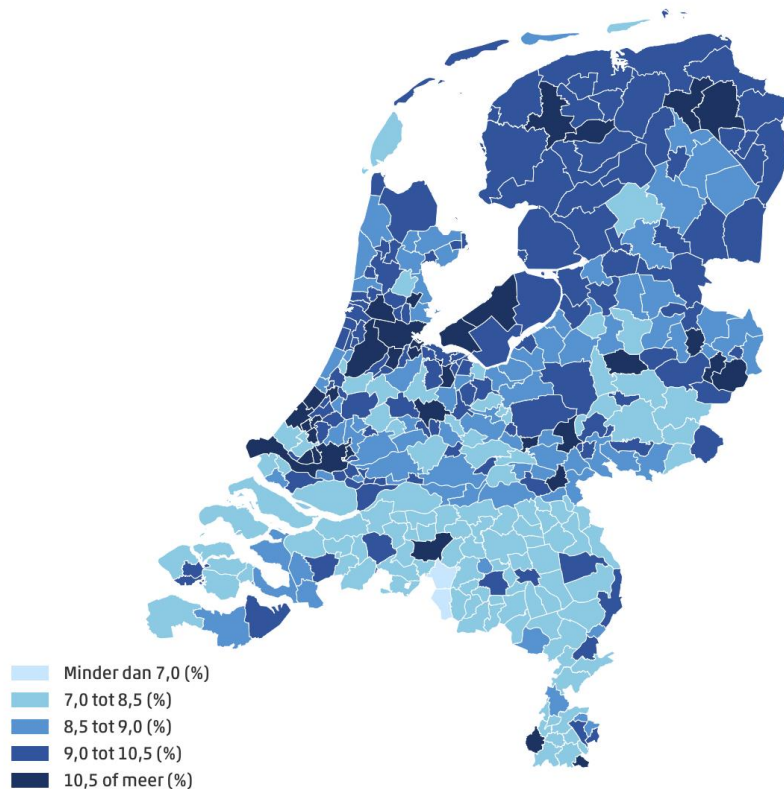

Noot: De oranje blokken zijn samen het onbenut potentieel volgens het CBS

Eigen berekeningen, vooral gebaseerd op CBS (2023b) | ESB

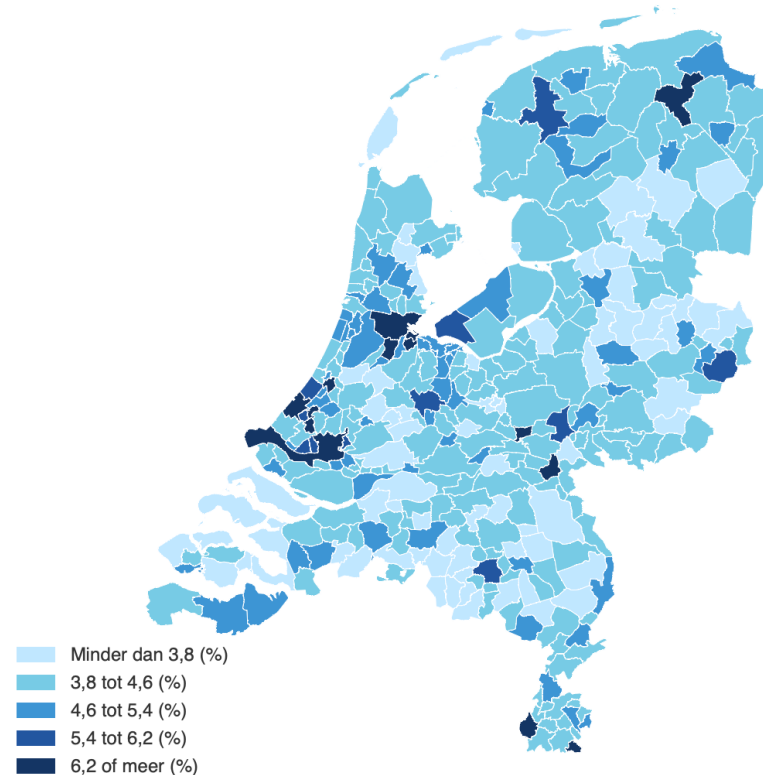
<https://esb.nu/potentieel-arbeidsaanbod-is-kleiner-en-groter-dan-een-miljoen/>

Onbenut arbeidspotentieel¹⁾ naar gemeente, 2021

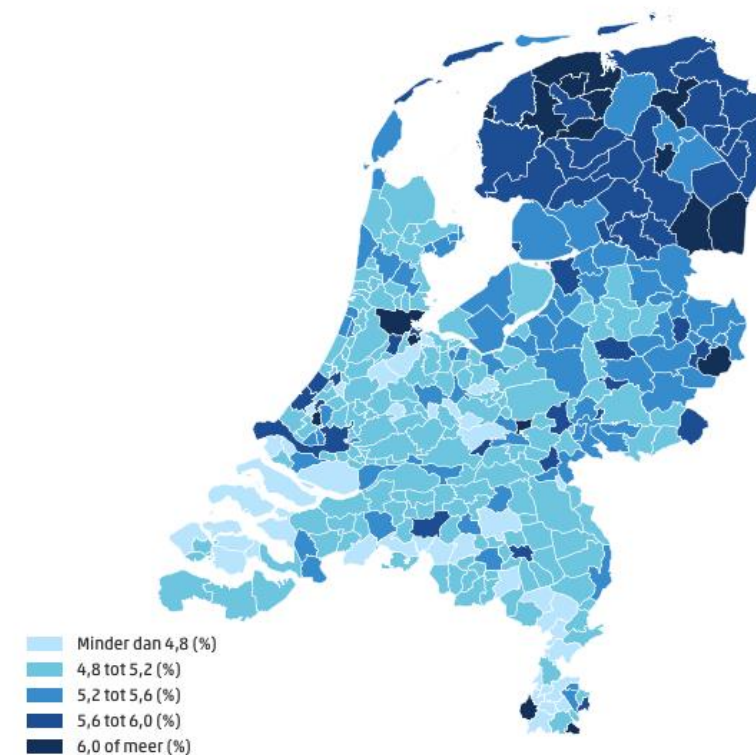
¹⁾ als aandeel van de bevolking van 15 tot 75 jaar

Werklozen en semiwerklozen¹⁾ naar gemeente, 2022

¹⁾In deze figuur worden werklozen samen met de semiwerklozen afgezet tegen de totale bevolking van 15 tot 75 jaar (werkenden en niet-werkenden). Het CBS presenteert de werkloosheid normaal gesproken als aandeel van de beroepsbevolking (werkenden plus werklozen).

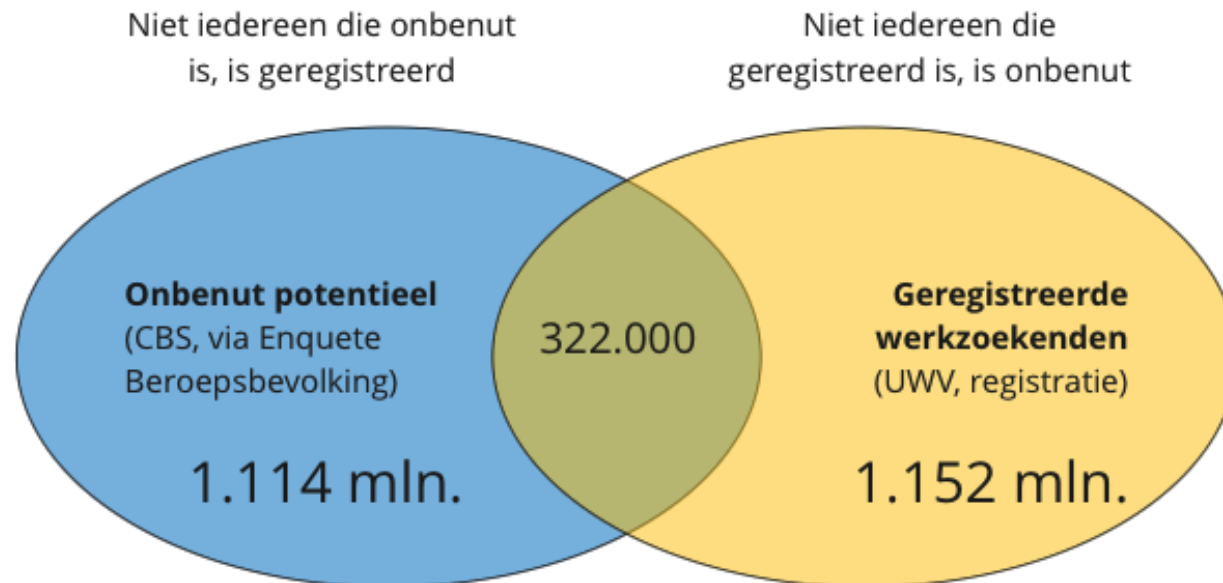
Onderbenutte deeltijders¹⁾ naar gemeente, 2022

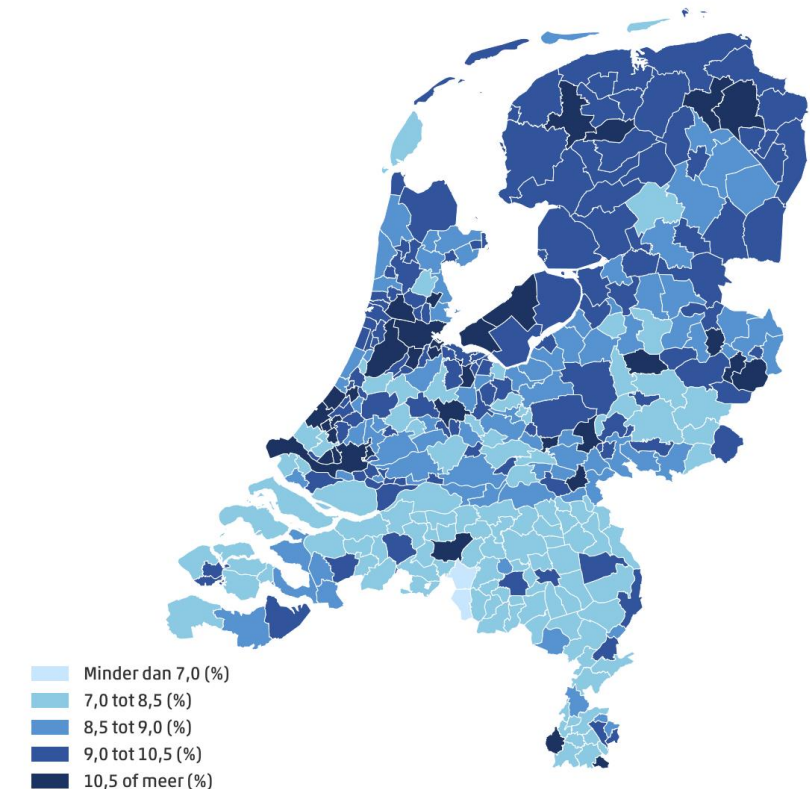
¹⁾ % van werkzame beroepsbevolking

De boekhouding van de arbeidsmarkt

Onbenut arbeidspotentieel in Nederland, juni 2022

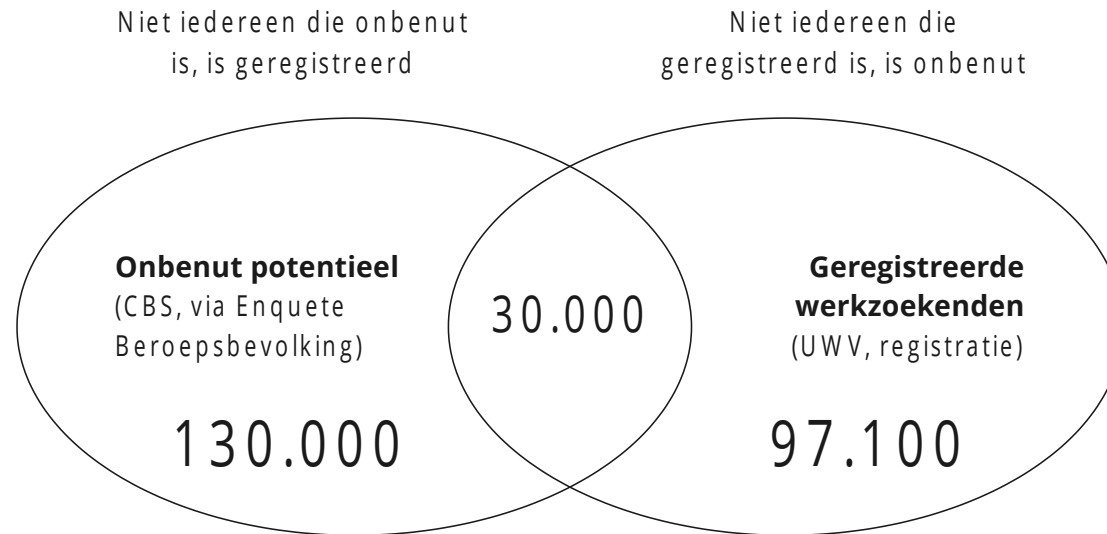
Onbenut arbeidspotentieel¹⁾ naar gemeente, 2021

¹⁾ als aandeel van de bevolking van 15 tot 75 jaar

De boekhouding van de arbeidsmarkt

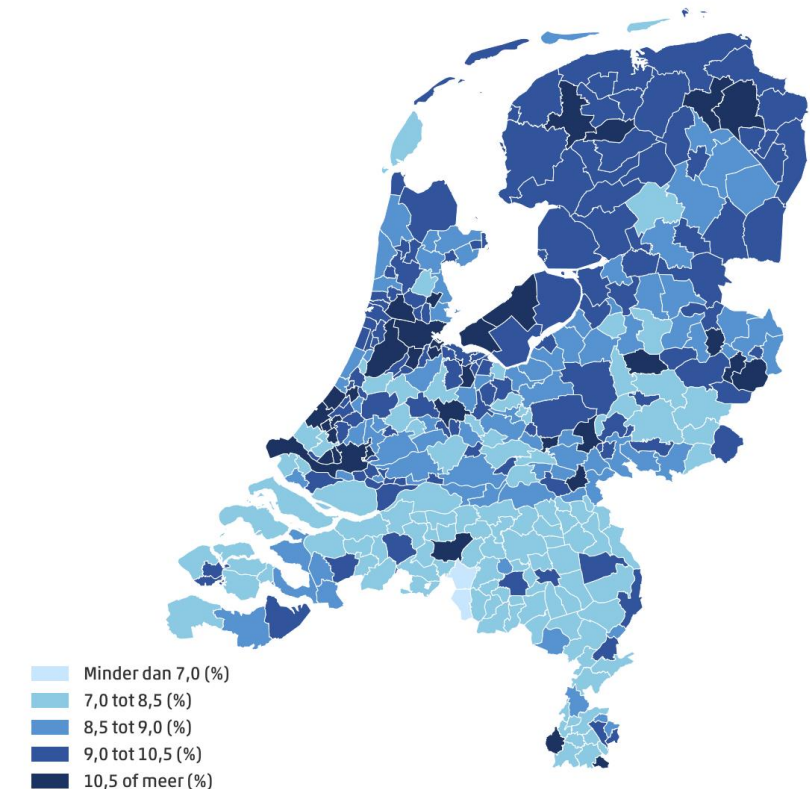
Onbenut arbeidspotentieel in Noord-Nederland, juni 2022

Bron: UWV (2022) Regio in Beeld voor Friesland, Groningen en Drenthe

Deeltijd werkers: 48-50%
 Werklozen: 30-32%
 Semi-werklozen: 20%

Onbenut arbeidspotentieel¹⁾ naar gemeente, 2021

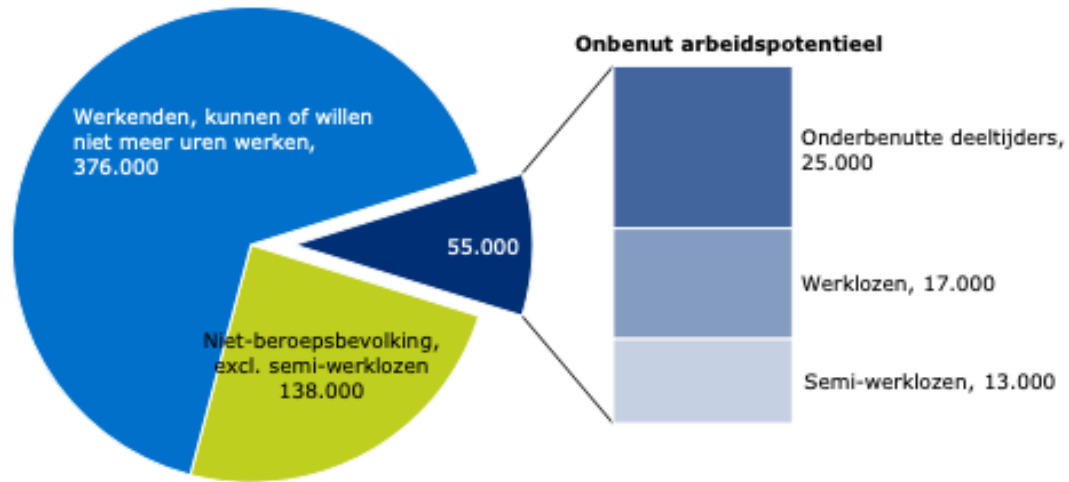

¹⁾ als aandeel van de bevolking van 15 tot 75 jaar

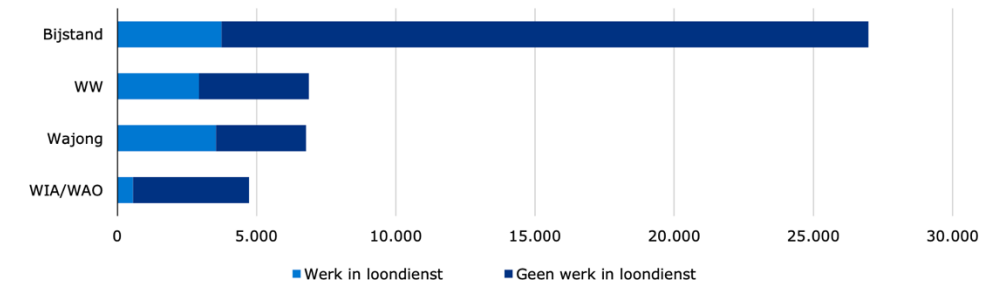
De boekhouding van de arbeidsmarkt

Afbeelding 4.2 Werkenden, onbenut arbeidspotentieel en niet-beroepsbevolking van 15 tot 75 jaar Groningen, 2023

Bron: CBS

Afbeelding 4.3 Geregistreerde werkzoekenden UWV (GWU) naar uitkeringssituatie en werk in loondienst Groningen, juni 2024

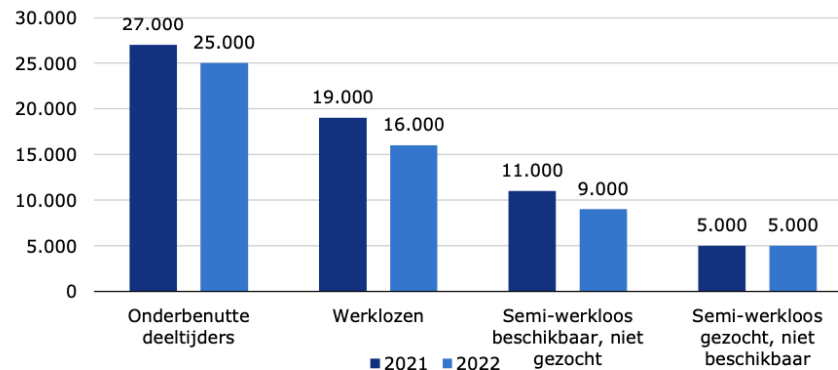

Bron: UWV
De totale aantallen GWU naar uitkeringssituatie zijn van eind juni 2024. De aantallen met en zonder werk in loondienst komen met enige vertraging beschikbaar. Daarom zijn de aantallen met en zonder dienstverband in bovenstaande grafiek een schatting, gebaseerd op de verhouding zoals deze was in april 2024. De uiteindelijke exacte aantallen GWU met en zonder werk in loondienst kunnen hier (enigszins) van afwijken

De boekhouding van de arbeidsmarkt

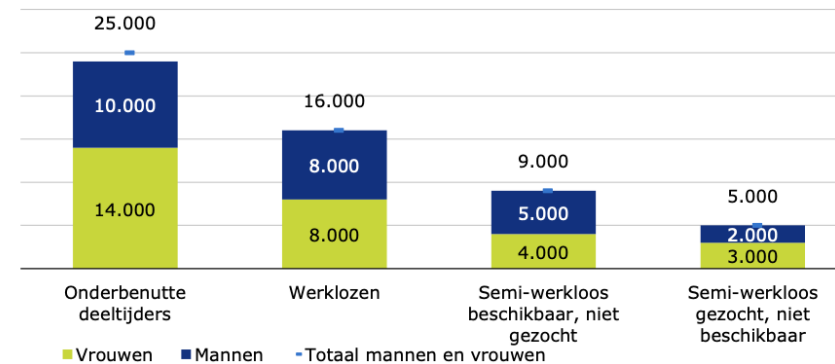
1. Onbenut potentieel daalt
2. Onderbenutte deeltijders zijn de grootste groep, relatief meer vrouwen

Ontwikkeling samenstelling onbenut arbeidspotentieel Groningen

Bron: CBS bewerking door UWV

Samenstelling onbenut arbeidspotentieel naar geslacht Groningen, 2022

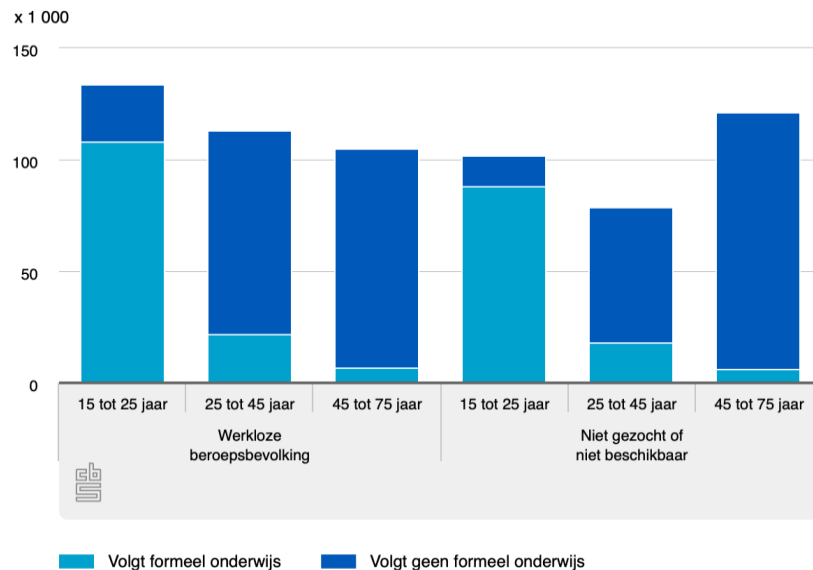

Bron: CBS bewerking door UWV

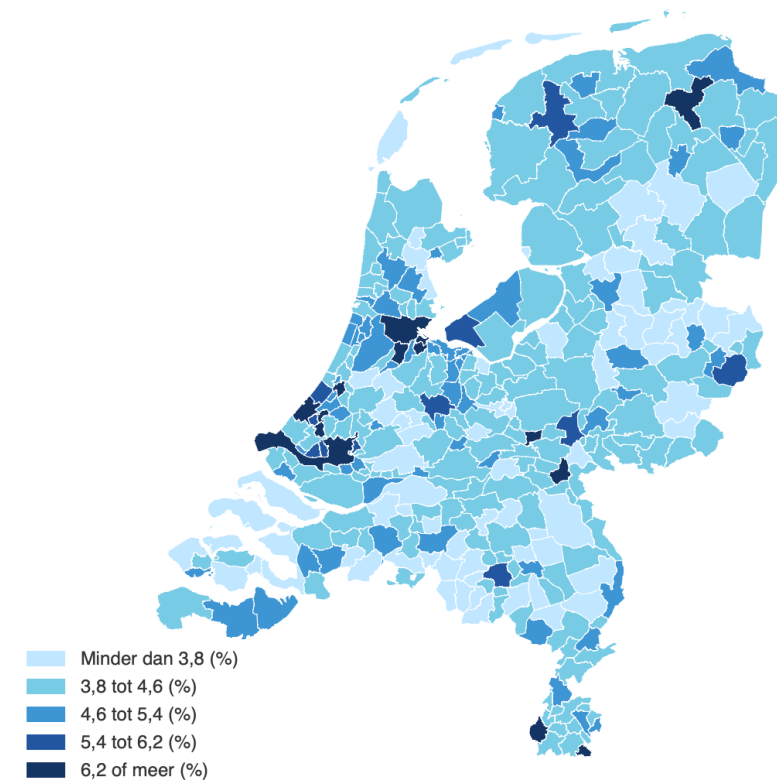
Werklozen en semi-werklozen

1. Jongeren voornamelijk in onderwijs
2. Concentratie in steden

Werklozen en semiwerklozen, 2022

Werklozen en semiwerklozen¹ naar gemeente, 2022

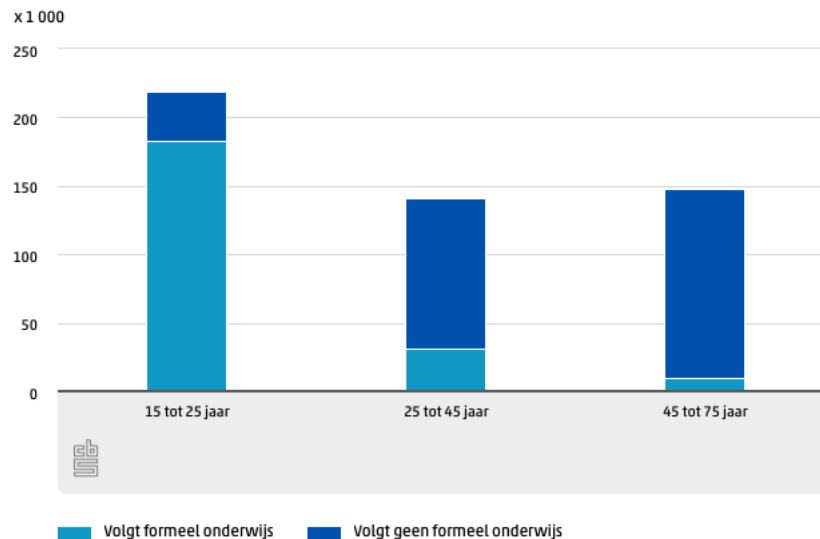

1) In deze figuur worden werklozen samen met de semiwerklozen afgezet tegen de totale bevolking van 15 tot 75 jaar (werkenden en niet-werkenden). Het CBS presenteert de werkloosheid normaal gesproken als aandeel van de beroepsbevolking (werkenden plus werklozen).

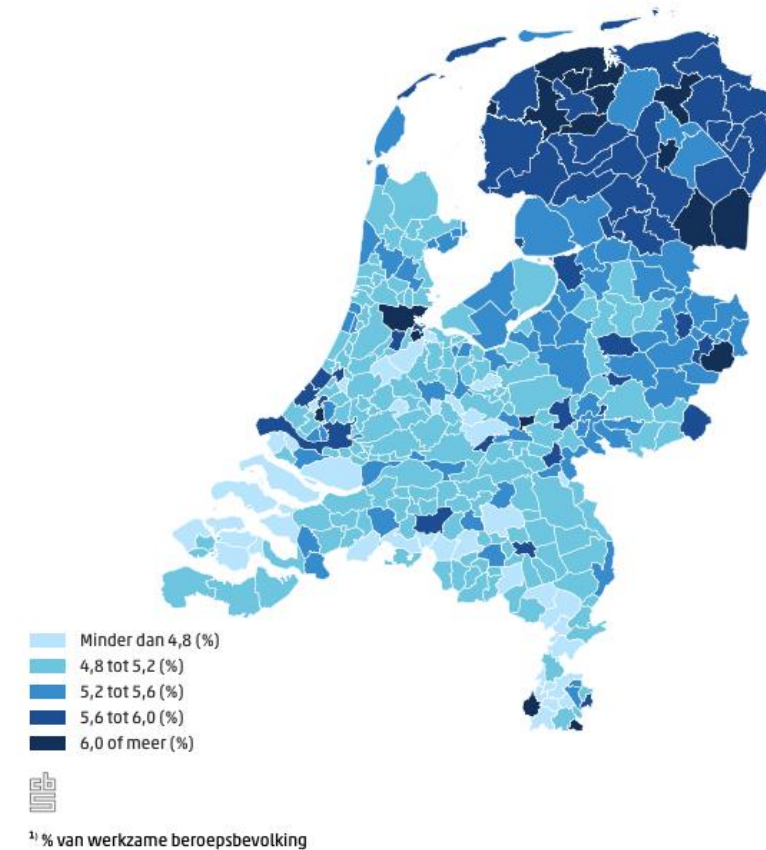
Deeltijders

1. Vooral in het Noorden veel deeltijders die meer uren willen werken
2. 4 op de 10 onderbenutte deeltijders jonger dan 25 jaar

Onderbenutte deeltijders, naar leeftijd en volgen onderwijs, 2022

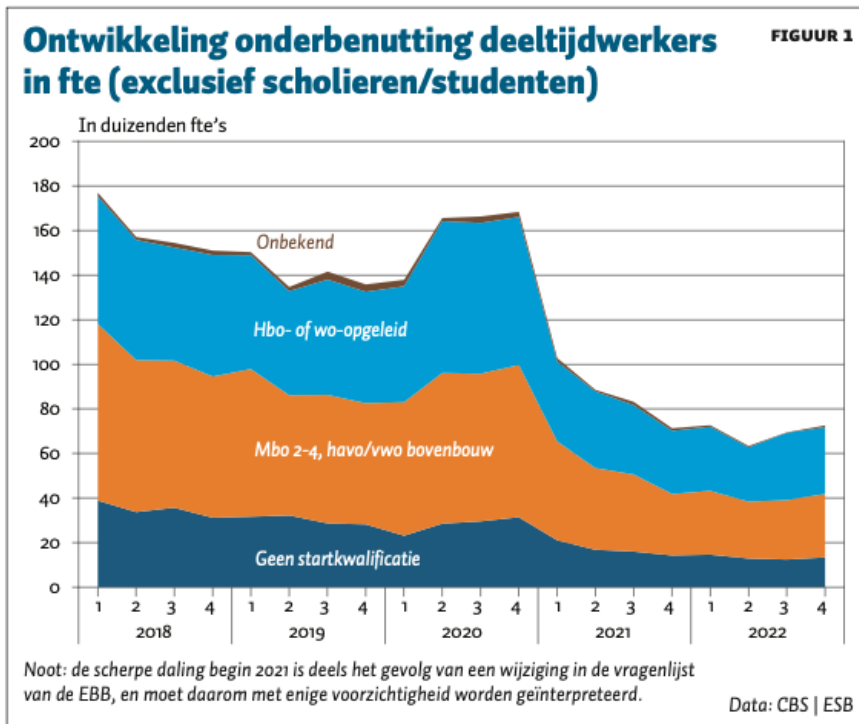

Onderbenutte deeltijders¹⁾ naar gemeente, 2022

Deeltijders

1. Onderbenutting veel lager dan verwacht op basis van fte
2. Forse afname in fte's sinds 2018

ARBEID BESCHRIJVENDE STATISTIEK

Onbenut arbeidspotentieel onder deeltijdwerkers beperkt

Het kabinet ontwikkelt plannen om onderbenutte deeltijdwerkers te activeren om méér uren te werken. Maar hoe groot is hun daadwerkelijke arbeidspotentieel? En waar werken deze onderbenutte deeltijdwerkers?

IN HET KORT

- Het onbenutte arbeidspotentieel van deeltijdwerkers is afgenomen naar omgerekend ongeveer 69 duizend voltijdskrachten.
- Het resterende onbenutte arbeidspotentieel onder deeltijdwerkers bevindt zich vooral in de zorg, het onderwijs en de handel.
- Financiële prikkels, mogelijkheden bij werkgevers en lagere werkdruk kunnen een stimulans zijn om meer uren te werken.

JUSTUS VAN KESTEREN
Senior onderzoeker bij SEO Economisch Onderzoek

IRIS KLINKER
Onderzoeker bij SEO Economisch

Het kabinet ziet de inzet van onderbenutte deeltijdwerkers als een veelbelovende oplossing voor de arbeidsmarktcrisps (Tweede Kamer, 2022). Naar schatting zijn er een half miljoen mensen die in deeltijd werken, maar die eigenlijk meer uren zouden willen werken (Kromhout, 2023). Dit komt neer op ongeveer één op de tien deeltijdwerkers. Door deze groep te stimuleren om daadwerkelijk meer uren te werken, kunnen werkgevers de arbeidsinzet vergroten zonder extra kos-

ten weggelaten die al 36 uur of meer werken, omdat wij hen niet als deeltijdwerkers zien. Daarentegen hebben we, eveneens anders dan het CBS, 75-plussers wel meegenomen (hoewel het hier een verwaarloosbare groep betreft), aangezien ouderen die al werken en meer uren willen werken wat ons betreft ook tot het te benutten arbeidspotentieel behoren. Aan de hand van jaargewichten wordt er een representatief beeld gegeven van de omvang en samenstelling van onderbenutte deeltijdwerkers in 2022.

Een beperking van de inzetbaarheid bij de onderbenutte deeltijdwerkers is dat deze groep voor zo'n 35 procent bestaat uit scholieren en studenten, die ook al naast hun opleiding werken (tabel 1). Men stimuleren om méér uren te gaan werken tijdens hun opleiding kan weliswaar op korte termijn een oplossing vormen voor de arbeidsmarktcrisps, maar kan tegelijkertijd hun ontwikkeling schaden. Dit geldt bijvoorbeeld wanneer studenten of scholieren besluiten te stoppen met hun opleiding om voltijd te gaan werken. We kiezen er daarom voor om studenten en scholieren niet mee te rekenen bij het direct benutbare arbeidspotentieel, waardoor er 0,3 miljoen onderbenutte deeltijdwerkers overblijven.

Een andere beperking is dat onderbenutte deeltijdwerkers niet volledig inzetbaar zijn, voornamelijk doordat zij al in deeltijd werken, en niet altijd voltijd willen of kunnen werken. Door alleen te kijken naar het aantal personen, overschat men de mogelijkheden om met de inzet van

Omvang groep onderbenutte deeltijdwerkers

TABEL 1

Onderbenutte deeltijdwerkers in 2022	Onderbenutting in personen	Onderbenutting in fte
Onderbenutte deeltijdwerkers (inclusief studenten en scholieren)	488.000	102.000
Onderbenutte deeltijdwerkers (exclusief studenten en scholieren)	317.000	69.000

Noot: Afgerond op duizendtallen

Data: CBS | ESB

Deeltijders

1. Vooral capaciteit in zorg, onderwijs en handel
2. Deeltijders zijn niet altijd direct inzetbaar
3. Meer werken is niet altijd fiscaal aantrekkelijk
4. Niet alleen onderbenutting, maar ook overbenutting

Uit rapport gematigde groei: ‘ Zo wilden in 2021 7.591.000 werkenden een gelijk aantal uren blijven werken, 759.000 wilden meer uren werken en 682.000 minder uren werken. Als deze verhouding tussen werkenden die meer en minder willen werkenden wordt vertaald dan zou het onbenutte arbeidspotentieel 0,7 miljoen personen bedragen i.p.v. 1,2 miljoen’

Top drie beroepsgroepen meeste onderbenutte deeltijdwerkers in 2022, naar opleidingsniveau TABEL 2

Hbo- of wo-opgeleid	Mbo 2-4, havo/vwo bovenbouw	Geen startkwalificatie
1 Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders	Verzorgenden	Schoonmakers
2 Leerkrachten basisonderwijs	Administratief medewerkers	Laders, lossers en vakkenvullers
3 Fysiotherapeuten	Verkoopmedewerkers detailhandel	Verzorgenden

Data: CBS | ESB

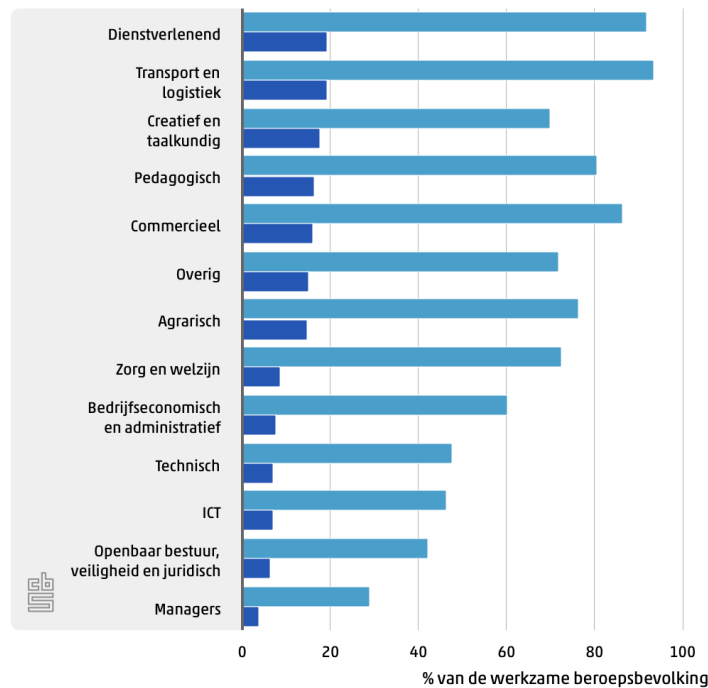
Onbenut arbeidspotentieel deeltijdwerkers in 2022 (excl. scholieren/studenten), naar sector FIGUUR 2

Meeste onderbenutte deeltijders bij dienstverlenende beroepen

Scholieren en studenten werken vaak in beroepen waar het gebruikelijk is om in [deeltijd](#) te werken. Het percentage (onderbenutte) deeltijders is bij hen het hoogst bij dienstverlenende beroepen en transport- en logistiekberoepen. In die beroepsklassen werkt ruim 90 procent in deeltijd, en is bijna 20 procent van de werkenden onderbenut. Onder de dienstverlenende beroepen vallen bijvoorbeeld schoonmakers, kelners en keukenhulpen. Bij transport- en logistiekberoepen gaat het bijvoorbeeld om vakkenvullers.

Onderwijsvolgende deeltijders (15 tot 75 jaar) naar beroepsklasse, 2023

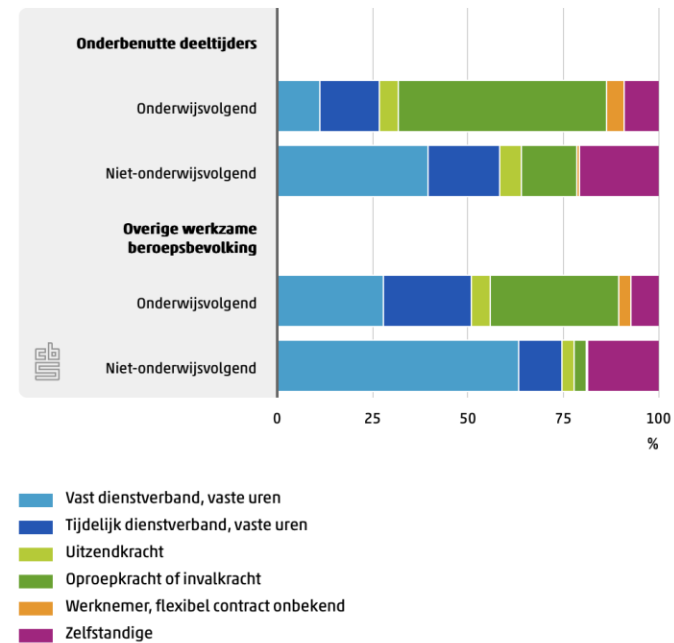
Deeltijders   Onderbenutte deeltijders

Ruim half miljoen onderbenutte deeltijders, relatief vaak oproepkracht

Van de 528 duizend onderbenutte deeltijders was iets minder dan de helft (48 procent) scholier of student. Zij werkten meestal als oproepkracht (54 procent), 27 procent had een contract met vaste uren. Bij onderbenutte deeltijders die geen onderwijs volgden, was 14 procent oproepkracht en had 59 procent een contract met vaste uren.

In de overige werkzame beroepsbevolking had een groter deel een contract met vaste uren: 51 procent van de onderwijsvolgenden en 75 procent van de niet-onderwijsvolgenden.

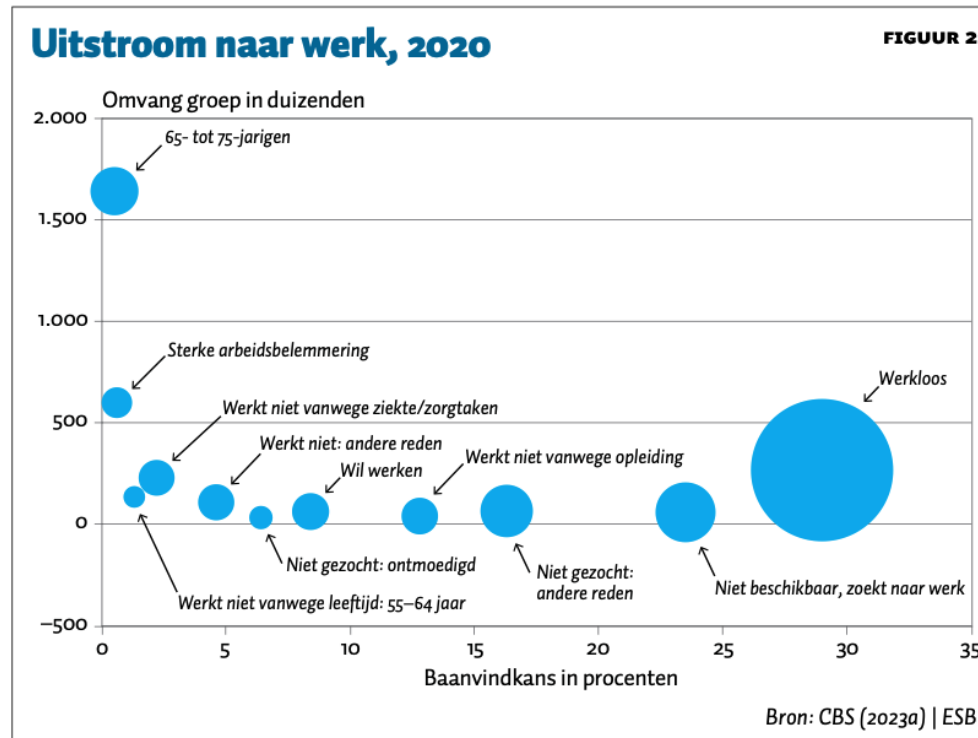
Werkzame beroepsbevolking (15 tot 75 jaar) naar arbeidsrelatie, 2023

Vast dienstverband, vaste uren
 Tijdelijk dienstverband, vaste uren
 Uitzendkracht
 Oproepkracht of invalkracht
 Werknemer, flexibel contract onbekend
 Zelfstandige

De boekhouding van de arbeidsmarkt

Baanvindkansen

Wat weten we niet?

1. Vindplaatsen en interventies!
2. Samenloop van betaalde en niet-betaalde arbeid
  1. Toename van combinatie mantelzorg met betaald werk (Josten et al. 2015)
3. Uitruil en substitutie-effecten
  1. Leidt meer kinderopvang tot arbeidsparticipatie?
  2. Ontlast mantelzorg de reguliere zorg?
  3. Gaat betaald werk ten koste van vrijwilligerswerk

In totaal combineert een kwart van de 16-69-jarigen een baan van 12 uur per week of meer met het geven van mantelzorg. Dat komt neer op bijna twee miljoen mensen. Binnen die groep is er een groep die werkt én intensief mantelzorg (acht uur of meer per week) verleent. Het gaat dan om ongeveer 410.000 mensen. Zij werken gemiddeld 31 uur per week en helpen gemiddeld 21 uur (samen 52 uur).

(Josten, E. & A. de Boer (2015) Mantelzorg en betaald werk bij vrouwen en mannen. TvA, 31, 4, 414-429

CPB | Economische beleidsanalyse

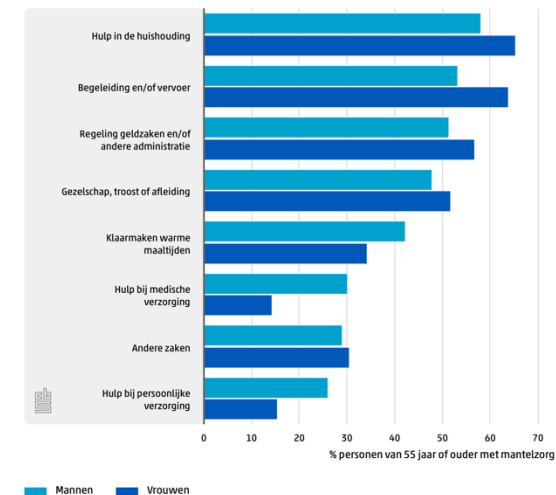
Home Ramingen Publicaties Thema's Verkiezingen Agenda Verdieping Over het CPB

23 juni 2023

Herziening financieringsstelsel kinderopvang: Maatschappelijke effecten van het voorgenomen kabinetsplan

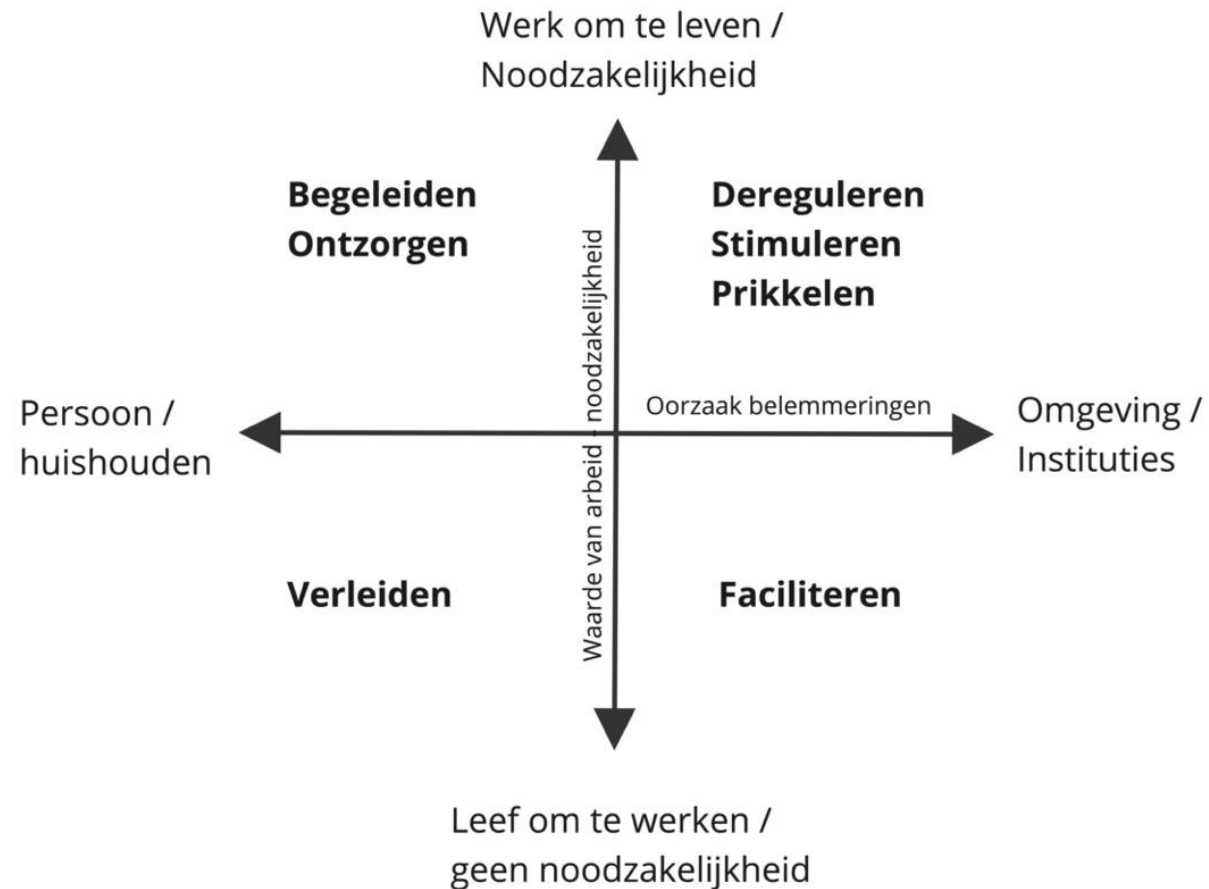
CPB en SCP: kabinetsplan kinderopvang heeft weinig effect op arbeidsparticipatie maar vergroot kansenongelijkheid

Vormen van mantelzorg, 2021/2022¹⁾

¹⁾ Een persoon kan meerdere vormen van mantelzorg ontvangen, waardoor de percentages niet optellen tot 100 procent

Interventies op maat

Voor de discussie

1. Welk perspectief willen we hanteren?
2. Is er wel een effectieve vraag voor het ongekende talent / mismatch?
3. Hoe effectief zetten we ons benut talent in? / bullshit banen?
4. Wat is eigenlijk waardevol werk?

Dank voor uw aandacht